

AMICULU FAMILIEI

FOIA BISEPTEMENARIA
PENTRU TOTE TREBUINTIELE VIETIEI SOCIALE.

Va esi in 1/13 si 15/27 di a fie-carei lune. Pretiulu de prenumeratiune pre acestu anu e 1 fl. 50 cr. v. a.
4 franci — lei noi. A se adresá la REDACTIUNEA foiei in Gherla. — Szamosujvár.

Betraniu.

Ce-i vieti'a nóstra 'n lume? . . . O grea caletoria
Din valea in florita, ce-i dicitu copilaria,
Spre-unu munte plinu de stanci,
Acarui culme 'nalta, lipsita de verdétia,
Eternu de nea 'nvelita, se chiama *betrantia*. —
Cati moru, far' s'o-ajunga, prin vaiile adenci!..

Pe-acésta culme 'nalta, de nea acoperita,
Stau tristu, cautandu spre valea juniei in florita,
Ce-am parasitu de multu. . . .
Aici e tristu, vai! totulu, uscatu, tacutu si rece. . . .
Ér' colo, valea-i verde, si 'n sboru prin aeru trece
Unu cantu de veselia, ce-asu vré se totu asculta..

Departé 'n fundulu vanei zarescu o gradinióra
Cu flori si veseli arbori, prin cari mii paseri sbóra
Cantandu melodiosu.
In mediulocu o casutia . . . O! casa neinitata!
Ce dile dulci gustat'am in giurulu teu odata,
Sub pomi, p'ntre flori dalbe, jucandu-me voiosu!..

Trecutul, venitoriulu ne-avendu-lu inca 'n minte,
Rumpeam fara de grije ai dulcelui presinte
Crini dalbi, suridietori. . . .
Treceam voiosu din un'a la alta veselia,
Cum sboru din flóre 'n flóre cei fluturi prin campia
In di de primavéra candu bolt'a-i fara nori.

Si de venia pe ceriu-mi vr'unu micu noru de tristétia,
Mi-lu alungau indata a mumei scumpe bracie
Si dulce sarutatu. . . .
O, sórte nemilósá! o, tainice dorintie!
Din raiulu acelu veselu scutitu de suferintie
De ce asié in graba, de ce m'ati alungatu?

* * *

Sborat'a, cá visu dulce, a mea copilaria. . . .
Placeri nevinovate, zimbiri de veselia,
S'au dusu tóte cu ea.
In sinulu meu s'aprinse a dorului flacara,
Si cas'a parintiésca, gradin'a solitara
Asié de 'ntunecósá si strimta mi-parea! . . .

„Vedi colo 'n departare cea lunca verde, 'ntinsa
Eternu nevescedita, de geruri ne-atinsa,
Voiosá ne 'ncetatu?
Acolo locuesce frumós'a Fericire:
'Nainte dar'! de-ti place se vedi dulcea-i zimbire. . . .“
. . . . Asié mi-dicea in taina unu doru nestemperatu.

Si eu, lasandu casuti'a si vesel'a gradina,
Spre-a vietiei lunca lata de spini si róse plina
Plecat'am suridietu.
Eram ferice éra. . . Credeam c'-acea campia
Si fructele ei tóte a mele voru se fia
Si pentru mine-su numai, create pe pamentu!..

In giurulu meu prin érba zimbiau mii florióre,
Chiamandu-me cu tóte s'admiru a loru colóre,
Se gustu mirosulu loru.
Si paseri fara numeru cantau in departare,
Ici-cóle reci isvóre sioptiau fara 'ncetare:
„O, vina si ti-alina alu sufletului doru! . . .“

Dar' vai! ce amagire. . . . Abia cu bucuria
Faceam doi pasi spre ele, si florile-aurie
Pe locu se vescediau;
Ér' paserile dalbe prin arbori cantatórie
Sborau multu mai departe; si candu, palitu de sóre,
Voiam se-mi alinu setea: isvórele secáu. . . .
. . . . Mergeam fara astemperu, ne-aflandu locu de hodina.
De-odata o cantare simfonica, divina
Audiulu mi-a rapitu:

„Ce plangi singuru, o! june!

„Ce plangi p'a vietiei cale?

„O! vino, si-ti-vomu spune

„Lécu bunu de ori-ce jale.

„O! vin' c'aici e traiulu voiosu si fericitu!“

Misicatu adencu in sufletu de-aceste dulci cuvinte

In urm'a melodiei sborat'am fara minte,

Ardiendu de dulce doru.

Si ce-am aflatu in cale? . . . unu riu cu negre unde,

In care, sub totu valulu, vedeam cà se ascunde

Si canta cate-o nimfa cu glaslu amagitoriu:

„O! vino 'ntre noi, vina!

„Estu riu cu unda lina

„Alunga setea 'ndata,

„Si ori-ce doru alina. . . .“

Cantau cu tóte 'n coru

Privindu mereu in fačia-mi c'unu zimbetu ce 'mbéta. . .

— Ah! éta fericirea de-alu meu sufletu oftata!

Am disu, si 'n aloru bracie stam gata cá se sboru. . .

Dar', Dómnne, ce minune! . . . La spate-mi de-odata

O voce multu mai svava, mai dulce, mai curata

S'aude resunandu.

Me 'ntorcu . . . si langa mine unu angeru de copila

Stá blandu, in a mea fačia privindu mereu cu mila,

Cum sórele privesce la veseádulu pamentu. . . .

Si cá pamentulu negru, candu sórele resare,

Asié sufletu-mi jalnicu uitat'a de 'ntristare

Vediendu alu ei surisu,

Si anim'a-mi seteósa 'notá in fericire;

Parea-mi ca vedu o dina zimbindu-mi cu iubire,

Parea-mi cà ceriulu splendidu in cale-mi s'a
deschisu! . . .

„O, june! — ea mi-dise — departa-te cu grétia

„De-acestu riu ce-amagesce si duce din viétia

„Multi juni aprinsi de doru!

„Unu coru de nimfe dalbe se jóca p'alui unde;

„E zimbitoriu la fačia: dar' scii in sinu ce-ascunde?

„Cadavre-acoperite de molu ucigatoru!

„O! nu aici gasí-vei dorit'a Fericire!

„P'unu munte cu stanci negre stá plinu de stralcire

„Maretiulu ei palatu,

„Spre-a carui porti conduce o cale grea, spinósa,

„De sierpi incungiurata. . . Dar' animi curagióse

„Invingu ori-ce primejdii si 'n intrulu lui
strabatu! . . .“

Asié copil'a juna. . . Ér' eu plinu de uimire

Respuns'am: „Angeru dulce din stele cu iubire

In calea mea trimisu!

Condù-me spre palatulu acelu de fericire:

Si muntele cu sierpii, ce vreu a mea perire,

Paré-mi-va langa tine unu veselu paradisu!“

Unu zimbetu fã respunsulu frumósei copilióre

Si-o stringere de mana ferbinte, ardiétoria,

Ce-amoru mi-promitea.

Apoi de flori din vale c'o vesela cununa

Legatu-ne-amu in taina se facemu impreuna,

— Norosu fie, ori sóre! — a vietiei cale grea. . .

* * *

Si plini de dulci sperantie lasandu valea 'nflorita

Suit'amu p'acestu munte p'o cale grea, umbrita

De-unu codru 'ntunecosu. . . .

Fortune mari, stanci negre, abisuri infernale,

Sierpi, lupi goniti de fóme ne 'ntimpinau in cale,

Cu scopu se ne opréscã din drumalu gloriosu.

Noi insa prin fortune, cá 'n dile dulci cu sóre,

Prin spini, p'ntre stanci negre, cá p'ntre florióre:

Pasiamu totu suridiendu.

Nici lupii fara mila, nici sierpii din carare

In sufletu se ne 'nfrice nici-candu n'au fostu in stare,

In dar' ne taiau drumulu, veninu spre noi versandu.

Unu angeru erá sóci'a-mi! . . . Cu glasulu ei de miere

Versã curagiú in sinu-mi, si-mi-dá santa potere

In ori ce greu momentu.

De-a ei privire dulce si zimbetu de minune

Se aliná man'ã turbatelor fortune,

Si ferele selbateci erau cá mielulu blandu. . . .

De-odata insa 'n cale o prinse o durere,

Si-aprope de-asta culme vai! ea, ce-mi-dá potere,

Cadiu fara simtiri. . . .

Unu angeru santu o duse cu sine catra sóre,

Scriendu in sboru pe bolta cu radie lucitórie:

„Aici este palatulu doritei fericiri!“

Dorerea mea vai! cine ar' sci se o descrie?

Priviam doiosu in urma-i, cá vesced'a campia

In urm'a dulcei veri,

Ce fuge alungata de gerulu ernei rece;

Cá trupulu dupa sufletu, ce parasindu-lu, trece

La rãiu din asta lume de plansu si de doreri. . .

* * *

De-atunci portu numai singuru a vietiei sarcini grele.

Placeri, amoru, sperantie schimbatu-s'au in gele,

Si lumea adi mi-pare unu tristu, gerosu mor-
mentu. . . .

Cu trupulu frantu si debilu, cu anim'a - amortita

Pe culmea vietiei 'nalta, de nea acoperita

Stau jalnicu tremurandu. . . .

Er' sufletu-mi s'avena prin tieri mai fericite,
Prin lucr'a semanata cu flori nevescedite
A raiului cerescu,
Dicându cu doru: „O, angeri! veniti si dupa mine! ...
In asta lume plina de-amaru si de suspine
Am multu se suferu inca? am multu se rate-
cescu?“

Din ceriu in sa 'mi raspunde unu glasu plinu de iubire:
„Fii vesel! A ta gele aproape-i de sfirsire.
„Ce n'affasi pe pamentu,
„Acus' langa-a ta sócia gasi-vei intre stele
„P'acei ce pórtá 'n viétia cu patimi lupte grele:
„Unu patu linu de hodina i-ascépta 'n ceriulu
santu.“
Petru Dulfu.

Discusiuni filologice si istorice magiare privitórie la Románi.

I. Paulu Hunfalvy despre Cronic'a lui Georg. Gabr. Síncái.

(Fine.)

Alta eróre mai comite in acésta parte H. numai midiulocitu, copiandu pre Roesler.¹⁾ Acésta eróre e, cá cronicariulu moldavianu Nicolau Costinu ar fi terminatu in 1729 istoriile Moldaviei, cari le incepuse tata so Mirone Costinu. Bucurosi lu coregemu si indereptámu cá buni crestini, si aice cá si aiure, in spiretulu blandetieru. Asiadara Nic. Costinu pe la 1729 necumu se fia scrisu istorie, ci acumu demultu nu mai erá in viatia, alu carei cursu lu inchiaia in 1712 lun'a lui septembrie, precumu atesta tóte funtanele istorece rom., ba si cele nero-manesci mai limpedi.²⁾

Ace'a inca o spunemu cu una cale cá se o scia academiculu mag., cá Roesler, predilectulu seu modelu de intortocare tendentiósa a lucrurilor istorice romanesci, inaintea nóstra a Romaniloru si, credemu si a altoru istorici si barbati de litere europani mai cordati, necedecumu nu e autoretate. Cumu ar si poté fi, candu la lectur'a scrieriloru lui pe totu pasulu descoperimu, cá deinceus'a tendentiei de a ne intunereca originile si de a ne mistifica istori'a, in nenumerate locuri remase de totului totu superficiale si comise spudia de erori?! Éca câteva probe de criticismulu lui Roesler. Lui N. Costinu, cumu vediumu, sieptespradiece ani dupa mórté-i totu i pune inca pen'a de scrietoriu istoricu moldavu in mana; asemenea pre Mirone Costinu, repausatu séu, mai dereptu graindu, decapitatu dein mandatulu principelui Cost. Cantemiru in decembre 1692, lu face scrietoriu dein seclulu XVIII.³⁾; imperativulu verbale romanu *ada*, stricatu dein *adu* séu *ad'* alu verbului *aducere*, precumu dicemu si *du* de la *ducere*, lu deriva de la imperativulu verbale magiaru *adj* alu verbului *adni?*; in dical'a romana „insfrate margarite“ (= in seriem te dispone, margaritum) descopere dieitatea samoieda numita Sirthie; si alte minuni de acestea.

De aice incolo H. face simplu unu extractu cátu se póte de macru dein ce'a ce A. P. Ilarianu dice despre

¹⁾ R. Roesler Die Anfänge des walachischen Fürstentums, Wien 1867; pag. 11.

²⁾ A. Pumnulu Lecturariu, t. 3. pag. 142. Cipariu Crestomatiá séu analecte literarie, Blasiu 1858; pag. XXXIII.

³⁾ R. Roesler Románische Studien, Leipzig 1871; pag. 274. 316.

⁴⁾ R. Roesler o. c., pag. 347.

ideele politece-natiunali, literarie si istorece ale cronicariulu rom., pre cari nevrendu póte a le refutá, au precumu mai credemu, nepotendu-le refutá, se multifamesce a le plati in fine pre câte tóte cu unu unicu tromfu, dechiarandu tóta istori'a Romaniloru scrisa de Síncái istoria fabricata si inventata (csinált história). Cine nu intielege, cá criteca mai usióra decátu acést'a, decátu criteca simplei negári, nu existe pe lume? Altu ceva e inse a areta caus'a negatiunei si a documentá contrariulu negatului; est'a e lucru de buna séma multu mai anevoiosu si ostentiosu. Adversarii nostri lu si pretindu totdeun'a si dein toti plumonii loru de la scrietoriu romani; dara déca acesti-a in reciprocitate si in interesea adeverului poftescu, cá si adversarii se se supura opere anevoioase si laborioase a demustrarei si documentarei celoru negate, respunsulu loru de regula suna in tonulu si cu aerulu aristocratecu alu cunoscutulu proverbiiu germanu: „ja, das ist was ganz Anderes, Bauer!“ Tu, Romane, adeveratu cá locuesci adi in locuintiele tale dea stang'a Dúnarei in numeru de celu pucinu optu milióne; ai locuitu totu acolo, incependu, chiaru si dupa opiniunea contrariloru, celu pucinu dein a a dóua diumetate a evului mediu; ai trebuitu se fii si ai fostu si atunce totu cam in asemene proportiune numerica facia de alalte natiuni colocutórie si contermine; ai combatutu, demulteori nu fóra gloria, contr'a Turciloru, Tatariloru, Poloniloru si altoru genti; ai avutu si tu dilele tale, dile nu numai unele pré triste, ci si unele destulu de glorióse si maretie: dara cu tóte acestea totu ce tu ai facutu, cade numai si numai in computulu nostru, adauge numai si numai lustrulu aureolei si nimbului si gloriei nóstre, éra istori'a ta e numai fabricatiune, inventiune, nelucire; tu nu ai istori'a! . . .

Se vedemu inse, ce cutédia H., cu respectu la ideele natiunali, literarie si istorece ale lui S., a timbrá cu numele de istoria romanéseca fabricata. Una atare mica repetitiune a respectiveloru párti dein istori'a natiunale, ce o facemu la acestu locu si noi cá si H. mai dein cuventu in cuventu dupa amentit'a monografia eminente a lui P. Ilarianu, nu va stricá, credemu, nece sperantiei natiunei, generatiunei rom. tenere, si nece marelui publicu rom. Insemnámu indata aice la inceputu, cá istoriculu ro-

manu tóta dar' tóta dis'a si-o demustra cu mai multe documente si mai multi autori contemporani fidedemni.

In privintia ideelor politece-natiunali Sincái in Cronica sa e departe de a fi numai ardelianu, elu e deincontra Romanu dein tóte partile Daciei. Cronica sa e pentru toti Romanii. La Mir. Costinu cu retragerea legiunilor si invasiunea barbarilor; la Cantemiru cu a dóoa descalecare, dein Fagarasiu si Maramuresiu, deodata cu fatalea despartire, se intrerumpe firulu ideei unetatei romane. Sincái, mai fericitu, incependu de la Traianu nu scapa dein mani acestu firu alu legaturii comuni pana in dilele sale. Ide'a fundamentale, ce domina in tóta opera, ce scápera pe fiacare pagina a Croniceii, este cá suntemu latini, románi, fii ai lui Traianu, si cá Dacia e a Romániloru. Ide'a cea mai mare, demna de Mihaiu vitédiulu, o gasimu la a. 1453 alu Croniceii, unde S. cu si dupa scrietoriulu polonu Dlugos relatandu, precumu cá „marti inainte de serbatória S. Margarete intrandu regele Poloniei in Cracovia, slaba veste s'a adusu prein cártile si solii principelui Alesandru alu Moldaviei, cá adeca Tiarigradulu, metropolea Greciloru, s'a luat prein imperatulu Turciloru.“ Sincái suspinandu oserba: „Si io dícu, slaba veste! pentru cá prein luarea Tiarigradului de Turci s'a stinsu cu totulu imperati'a stramosiloru nostri, carea eli cu multa versare de sange, dara cu mai multa dereptate o castigase pe sém'a nóstra a Romániloru, cá pre sém'a unoru nepoti, nu pe sém'a Greciloru, carii fóra vre una eadentia si numai cu viclesiugu au rapscitu imperati'a ba inea si numele de la noi“; la cari cuvente sincipiane A. P. Ilarianu eschiama: „Oh, cáti Románi nu suntu si éstadi, carii departe de a se poté ureá, nu potu se privésea macaru, fóra a ameti, la inaltimea acestei idee!“ Amesuratu acestei-a cronicariulu nostru in totu cursulu croniceii imperiului bisantinu face atentu pre lectoriulu romanu, cá reu si fóra cale Grecii si-dedera numele de Romani.¹⁾

Cu desclinita predilectiune culege inse monumentele istoriei romane-bulgare, desceptandu neincetatu sentiulu natiunaletatii romane asupr'a cutropitoriului grecismu si demustrandu, cá legitimii eredi ai Constantinopolei si ai imperiului orientale suntu dupa adeveru Romanii, éra nu Grecii.

Inse ideele maretie ale venitoriului nu impiedeca pre Sincái de a vedé si a invetiá esigentiile momentului pentru fiacare provincia romana. Romaniloru dein principate le aréta periclulu, ce vene de la domnitorii straini dein Fanaru, pe alu caroru tempu S. serieá. Indegeta, cá Munteni'a se numi Ungro-Vlachia spre a se destinge de Valachia cea dein Tesalia, adeca de Moglen'a.²⁾ Probédia si constata la totu pasulu continuetatea si maiestatea domnieloru romane, combatendu cu invederata mechnitiune absurdele si nepotentiósele pretinsiuni ale Unguriloru si

Poloniloru asupr'a tiereloru rom., ale acelor'a mai alesu asupr'a Munteniei, éra ale acestor'a asupr'a Moldovei. Lu supera multu »fal'a góla a Poloniloru si nebanesc'a si desiért'a mândria a Unguriloru.«¹⁾ Aréta, cá acele pretensiuni asupr'a tiereloru rom. se nascura mai vertosu dein ace'a, cáce „Romanii dein amendóoa tieretele acestea adeseori nu s'au neravitu intre sene in punerea Domniloru; derept' acea partea cea mai slaba totdeun'a a nesuitu séu la Poloni séu la Unguri si a fagaduitu tóta supunerea si ascultarea, numai se se ajute improtiv'a partii cei mai tari; de unde a urmatu, de partea cea mai tare inca tóte le a fagaduitu, numai se nu se ajute partea cea mai slaba; asiá au lucratu dupa acea Moldovenii si Muntenii si la Turci, pana candu au cadintu sub jugulu loru.²⁾“ Demustra cu acete nenegabili, cumu Polonii, Ungurii si Turcii se bucurá de certele Romaniloru, si cumu p. e. regele ungaru Matia prein epistol'a sa adresata in 1467 cátra fisculu séu voevodulu transilvanu decide, cá »intru avenire nece unu erau se nu póta instrainá tienuturile Fagarasiului, Omlasiului si Roenei cu apertientientele loru, ci numitele tienuturi porure se fia ga'fa in manile regiloru, cá decumvá va fi opu, se se póta dá oricarui voevodu muntenescu au moldovenescu de locasiu, spre ingrodirea si castigarea partiloru acelor'a.“ „Vedi — suspina dorerosu S. — cu ce mestersuguri se siliá neamurile deprein pregiuru se surpe pre Románi! adeca tieneá dominiuri si bunuri intregi pe sém'a acelor'a, cari se nevoiá se si-mance neamulu. Pre neamulu romanescu mai multu l'a stricatu antáiu neintielegerea intre dinsi si pism'a deinceitru, carea si pre stramosii nostri Romanii celi vechi singuru i a mancatu; apoi pism'a si fal'a crestineloru dein vecini, si mai vertosu a Lesiloru, decátu neamurile cele pagane, Tatarii si Turcii; cáce de acesti-a lesne si iusioru s'aru fi aperatu Romanii, mai alesu de nu s'aru fi despartitu Moldovenii si Muntenii in dóue domnie, ci aru fi fostu toti sub unu capu tienendu la-olalta.“ Éca cumu justifica elu testamentulu lui Stefanu-celu-mare; cumu prochiama elu cu inceputulu seclului de facia necesitatea unirei principateloru rom., si cumu se afla elu in deplinu acordu cu laureatulu nostru poetu,³⁾ candu acest'a canta:

„Pre voi ve nemicira a pismeii reutate

Si órb'a neunire la Milcovu si Carpati.

Ér' noi, petransi la sufletu de sant'a libertate,

Jurámu, cá vomu dá man'a, se fimu porure frati.“

Cu privire la Trani'a S. invétia, cá Romanii de aice, intr'una forma calcati in cele baserecesei, politece si sociali, dupa caderea Traniei sub cas'a habzburgica fure amagiti, prein promisiune de derepturi egali cu Ungurii, a se uní cu baserec'a Romei. De aice inainte incepu Romanii a pretende derepturi egali. Episcopulu Inocentiu Clain luandu seriosu promisiunile facute Romaniloru, cerú recunóscerea natiunaletatii rom., nedependentia de catolici si

¹⁾ Sincái Cron. Rom., a. 708. 1187. 1206.

²⁾ Sincái o. c. a. 1343. Dupa Hasdeu inse (Ist. crit. a Rom. t. I.) acésta numire ar datá, de candu Mantenianii domniá preste una parte contermina a Transilvaniei si Ungariei.

¹⁾ Sincái Cron. Rom., a. 1236.

²⁾ Sincái Cron. Rom., a. 1467.

³⁾ A. Muresianu.

iusiorarea sôrtei tieraniloru. Persecutatu, elu mori in esiliu: dara acésta politeca rom. traî in sucesorii sei, in Greg. Maioru sî in toti Romanii celi mari ai epocii lui Iosefu II. Estu mare imperatu morindu, cu elu impreuna amorti sî dereptulu firei in Ungari'a sî Trani'a, sî asiá Romanii se vediura nevoiti a se aperá pe terenulu dereptului istorecu.

In 1791 eli asternura imperatfiei sî dietei transilvane acea neperitória petitiune nationale (Supplex libellus Valachorum), in care cu istori'a a mana demustra, cá Romanii, coloni'a romána adusa de Traianu in Daci'a, suntu celi mai vechi locuitori ai tieriei, suntu adeveratii eredi ai Traniei; cá in secele trecute eli se bucurá de derepturi politece sî natiunali alaturea cu natiunea magiara-sî alalte ale tieriei, de cari derepturi numai injuri'a tempuriloru i desbracá; ceru deci a fi restabiliti in tóte aceste derepturi pe basea deplinei egaletáti cu cele-alalte natiuni colocoitória. »Nemica, cá se graimu cu A. P. Ilarianu, nemica nu i lipsesce acestui mare actu natiunale, nece scienti'a sî conscienti'a dereptului, nece conceptiunea profunda a politecei natiunali, nece coragiulu civicu; acésta petitiune natiunale e pana ésta-di evangeliulu politecu, cartea credentiei politece a Romaniloru ciscarpatini: egaletate perfecta de derepturi natiunali.« Autoriulu ei principale e consiliariulu Iosefu Méhesi; dara conlucrara la acestu actu toti barbati mai de frunte ai Romaniloru depe atunce, sî negresitu barbati cá Clainu, Síncai s. a. Candu se citi in dieta petitiunea rom., Ungurii se turburara preste mesura¹⁾ sî cele trei natiuni se unira sî mai strinsu in faci'a pericolului, cu care le amenitiá recunóscerea natiunaletatii romane. Petitiunea fû criticata in modu dusímanosu de Sasulu Eder²⁾; cronicariulu rom. se apucase chiaru atunce indata se o apere prein una anticriteca energiósá, pre carea inse nú o potá tipári sî in carea spuneá órđinu, cá prein derepturi natiunali intielege autonomiá administrativa, politeca sî baserecésca pe petioru egale cu Ungurii sî Sasii, asiá cátu Romanii se se aministre prein Romani, precumu Ungurii sî Sasii se aministra prein Unguri sî Sasi.

Inse asemeni derepturi se poteá óre sustiené cu istori'a a mana? Síncai ne respunde: dá; conforme acsstei-a elu urmaresce derepturile natiunali istorice ale Romaniloru facia cu Ungurii incependu de la Tuhutum; aréta dein in sesi cuventele notariului anonimu alu regelui Bel'a, cá „pre Romanii dein Ardélu nu i-au supusu Ungurii cu armele, ei eli dein buna vointi'a loru s'au supusu sî unitu cu Ungurii, cá se fia asemeni loru, precumu au sî fostu pana candu s'au ijdanitu Aprobatele Ardélului;“³⁾ publice interesantele actu alu regelui Andrea III., dein a. 1291, in sensulu carui-a „Románii pe atunce siedeá sî judecá de impreuna cu craiulu“ despre trebile tieriei; demustra cá

numai ur'a papistasiloru sî a calviniloru a facutu, de neamulu nostru intregu, nu numai tieranii, ei sî nobilii se considerara in urma numai suferiti in tíera; spune apoi Unguriloru, cá eli „de atunce au inceputu a merge inapoi cá rácii, de candu s'au despartitu de Romani sî s'au in-socitu cu alte neamuri, cáce nu mai suntu Corvini, nu Dragfi scl.“⁴⁾ De candu scrieá aceste S., oserba A. P. Ilarianu, pana ésta-di nece pretensiunile, nece politec'a Romaniloru dein Trani'a nu s'a scaimbatu; inca totu S. e profetulu nostru, sî cartea sa evangeliulu nostru.

Incátu pentru Romanii dein Banatu, sî Ungari'a propria, S. celu de antáiu sî mai bine decátu toti puse in vedere nedependenti'a Romaniloru banatiani de Unguri in cele politece sî nedependenti'a loru de Serbi in cele baserecesci, publicandu uitatulu privilegiu anticu de autonomia natiunale a Banatianiloru, datu de regele Ladislau Posthumu in 1457, dupa acea intaritu de principele G. Báthori in 1609 sî de Rákoczi II. in 1655, care ultimulu scutesce pre tieranii banatiani de iobagiá, pentru cá se póta mai bine portá armele contr'a Turciloru. Apoi publicandu diplom'a, pre carea si-intemeiá Serbiei supremati'a asupr'a basericeii rom. dein Banatu sî Ungari'a, S. provóca pre lectoriu se oserbe, cá in acea diploma arceiepiscopului sî episcopiloru serbi nece una potere nu se dá preste neamulu rom., facia de cari archierei serbi intr' altu locu eschiama indignatu: „Ce vreu archierei acesti-a? Sé te invetie, se ti-prinda parte pe lumea acést'a, au se te duca la ceriuri? Nu crede, o Romane! pentru cá numai pung'a ta o voiescu, cá se-si impla pungele loru, sî tu se remani robu acelor'a, pre cari mai marii tei i-au stapanitu órecandu.“⁵⁾ Éca ide'a cea mare a lui S., de a se despartí baserec'a rom. de cea serbésca, carea abia acumu numai de curendu se realisá. Totu asiá aréta la a. 1723, cá Romanii dein tienaturile Berecheului, Bistriției sî Luncei nu aru fi detori se dè decima episcopului lat. dein Oradea. Pe urma serie, cá imperatulu Carolu VI., dupa ce alungá Turcii dein Temisiór'a in 1716, incepù a aduce Svabi cu drói'a in Ungari'a sî alesu in Banatulu Temisiórei; éra ace'a, cá Romanii cá vétr'a locuitoriloru dein Banatu, cari pe tempulu dominatiunei turcesci in Temisiór'a se trasese mai in laturi, cumu si-au pierdutu dupa acea cadintiele, promite cá va aretá la loculu seu. Dore, nu scimu se fia ajunsu a serie despre acést'a.

Ce se tiene de ideele literarie ale istoriculu nostru, elu indepliní sî puse in ordine prim'a gramateca a limbei române, sî inca cu ortografiá latina, compusa de S., Clainu sî publicata la Vien'a in 1780. In prefatiune S. indegeta originea Romániloru dein colonii adusi de Traianu in Daci'a, sî intinderea loru pana in Tis'a, Cutio-Vlachi'a, Basarabi'a sî pana in insasi Crime'a; aréta, cá limb'a daco-rom. e fiic'a latinei sî sor'a italo-romanei. Elu erá se adauga la acésta gramateca unu dialogu despre inceputulu Romániloru, dara censur'a nu lu iertá. Indata la

¹⁾ Vedi propusetiunea reg. dein 2. juliu 1791 sub nr. 822—1791, compusa germanesce; la A. P. Ilarianu Viati'a, operele sî ideele lui Síncai, pag. 45 in not'a 2.

²⁾ J. C. E. Supplex libellus Valachorum, cum notis hist.-criticis, Claudiop. 1791.

³⁾ Síncai Cron. Rom., a. 904.

⁴⁾ Aeolosi, a. 1440.

⁵⁾ Síncai Cron. Rom., a. 1563.

inceputulu gramatecei dice, că vechiele litere ale Daco-romaniloru sunt literale Latiniloru séu Romaniloru vechi; cădi in vechime descendenti coloniloru traianidi nece că s'au potutu folosi de literale cirilece, fiendu că acestea nece erá pe lume. In prefatiune crede lui D. Cantemiru, cumu că limb'a sí literale slavo-cirilece s'aru fi introdusu la Români mai antâiu sub Alesandru principele Moldaviei pe tempulu conciliului florentinu. La a. 1439 alu Croniceei asisidere admete cele ce spune Ignatiu de Luc'a,¹⁾ dara nu asiá fóra de nece una reserba, cumu admite P. Maioru spunerea lui Cantemiru, ci S. oserba, că „Ign. de Luc'a nu insémna de unde are acestea.“ Ortografia gramatecei dein 1780, prim'a ortografia rom. sistemateca cu litere lat., e etimologeca fórté inaintata, pre care inse la 1804 in epistol'a cátra Lipszky sí in editiunea nóua a gramatecei, facuta la a. 1805 de S. singuru, o mai simplificá. „In fondu de atunce pana ésta-di de abiá s'a facutu in ortografi'a rom. cu litere vre-unu progresu,“ oserba A. P. Ilarianu.

Trecemu preste ace'a, că in prefatiunea desu memoratei gramatece dein 1780 promite sí una gramateca ilirico-rom. sí unu dictionariu d.-romanu; trecemu preste numerósele lui scrieri, cumpuse in usulu scóleloru rom. natiunali, cumu sí preste ace'a, cá cu câte dificultiá sí prejudecie aveá S. sí sociulu seu S. Clainu a se luptá spre a poté introduce ortografi'a rom. cu litere lat., asiá cátu in scrisórea sa cátra Lipszky²⁾ eschiamá: „Cine nu vede, că in cele baserécesci cauta a se pastrá literale ciriliane!³⁾ Mai adangemu numai, că deintre toti scrietorii rom. ai tempului seu S. fóra indoiéla e celu mai curatu sí mai coréctu in limba, mai precisu sí mai netedu in stílu. Limba sí stilulu variatu sí reu a atátoru documente sí cronice vechie sí nóue latine, grece, germ. sel., cu cari se ocupase tóta viati'a, nu atinsera cátsu de pucinu puretatea, limpedínea sí chiaru elegantia limbei sale. In gramateca stabilise bine legile formarei cuventeloru, dara nu gasesee cu cale a le urmá totdeun'a cu rigóre. Intrebuintiédia cuvente lat., are câteva cuvente italiene, formédia cuvente nóue, reinviédia vorbe vechie romanesci, chiaru frasi lat. romanisédia uneori sí nū fóra elegantia;⁴⁾ dara in tóte acestea e cu multa moderatiune. Elu cunósee limb'a rom. sí idiotismii ei dein tóte tienuturile, sí scie intrebuintia de minune proverbiele poporului.⁵⁾ Sarcasmulu apare in tóte scrierile sale; pentru că necasurile sí suferintiele ce indurá, indignatiunea sí adese desperarea ce lu coprindeá, i ascutiá totu mai multu spiretulu sarcastecu in scriere cá sí in vorbire.

Venimu in fine la ideele istorice ale marelui istoricu rom.

¹⁾ Ignat. de Luca Geographia Bucovinae, t. 5. pag. 325; la Síncai Cron. Rom., a. 1439.

²⁾ Georgii Síncai de ead. Epistola ad Joann. Lipszky, Budae 1804.

³⁾ Cfr. P. Maioru Istori'a p. inceputulu Rom., pag. 257.

⁴⁾ Síncai Cron. Rom., aa. 331. 846. 269.

⁵⁾ Síncai Cron. Rom., aa. 1323. 1332. 1475. 274.

La 1774 intrá Síncai in cetatea eterna; vediú column'a lui Traianu¹⁾ sí se inspirá de geniulu Daciei sí alu Romei. Elu fuse tramesu in Rom'a papiloru, sí se întórse prerapitu de Rom'a lui Romulu sí a lui Traianu. Inca de atunce, june abiá de 20 de ani, si-propuse a face unu drumu inmensu, care pana la dinsu nece unu Románu nu lu facuse. Elu si-propuse a plecá de la unu puntu fisu sí certu, de la colonisarea Daciei prein Traianu, sí a urmari apoi coloni'a rom., pasu de pasu, dein anu in anu, prein tóta intunecimea tempuriloru, prein totu labirintulu barbariloru, prein tote adversetátile seceleloru, pana in dilele sale.

Nimenea nu calcase acestu drumu, nimene nu resbatusese in acestu labirintu. Cine erá se i fia conductorii? Unde erá se gasésca firulu Ariadnei? Mai veri-cine sí oriunde, afóra de Romani, cari demultu lu scapasera dein mani. Dein Tis'a pana in Marea-négra, dein Carpati pana in Balcani sí in Pindu, respiti, deslipiti, sfermati, subjugati, Romanii si uitasera demultu, sí de unde erá veniti, si ce fusera odunaóra, sí chiaru ce erá acumu, sí cumu de ajunsera in starea in care se aflá? Furtunele tempuriloru respisese tóte monumentele originei loru pe tóta faci'a pamentului, de la Rom'a pana la Moscovi'a, de la Costantinopole pana in Asi'a de una parte, pana la Varsiovi'a sí pana deincele de nordulu estremu alu Alemaniei de alt'a. Unguri sí Poloni, Nemti sí Rusi, Bisantini sí Turci, toti pe intrecute rupsesese câte una bucata dein corpulu istoriei rom., ascundindu-o, acoperindu-o, alterandu-o, descolorandu-o, adese destrugundu-o chiaru. Sí cu tóte acestea la asemeni martori,²⁾ la asemeni conductorii erá nevoitu a recuré. Câte scientia sí abiletate, cátu coragiu nu se cereá, cá acesti conductorii perfidi, adese inimici intre sene sí porure dusimani de mórte ai Romániloru, se nu aduca in retacire sí pre celu mai invetiatu sí abile cercetatoriu pe unu drumu atáta de greu sí ne mai amblatu! Síncai incongiuratu de asemeni conductorii, dara bine intrarmatu, i lasa a vorbi pre toti in tóta libertatea, indeplinesce pre unulu prein altulu, sí i face sí fóra voi'a loru a inapoiá adeverulu ascunsu sí respitu alu istoriei rom.

In intunerecosulu labirintu alu evului mediu de câte ori nu pare a fi in periclu de a scapá firulu, de a pierde urm'a coloniei ce cauta! Barbarii predatori nu lasase nece ruine in urm'a loru. Éra conductorii ignoranti au perfidi asecura cu taria, că coloni'a, că gintea ce cauta, peri demultu, valurile invasiuniloru barbare o inghitira, sí tóta cautarea e indesiertu. Atunce neobositulu nostru cercetatoriu, ingrigiatu, dara plinu de credentia, privesece cu atentiune in derépt'a sí in stang'a, sí la vederea unui martiru la Dúnare in secl. III.—IV., la privirea unei epistole dein Mesi'a scrise latinesce in secl. V.—VI.,³⁾ la resune-

¹⁾ Síncai Cron. Rom., aa. 101. 102. 111. 113.

²⁾ Vedi list'a autoriloru citati de Síncai, la A. P. Ilarianu Viati'a, operele sí ideele lui G. Síncai, pag. 127—134.

³⁾ Síncai o. c., aa. 370. 371. 372. 458. 518.

tulu unui graiu rom. prein padurile si vǎlile Traciei in secl. VI.,¹⁾ cu faci'a radiósa eschiamo cá unu altu Columbu: Éca uscatulu! Éca coloni'a lui Traianu! De câte ori, aprópe pierduta, nu o reafia ascunsa sub alte si alte straine si barbare numiri: candu sub nume de Abotriti, apoi de Bulgari si de Scite; pana si numele Pacinatiloru si alu Comaniloru inea se dede coloniloru lui Traianu, precumu mai tardiu Ungurii si Nemtii se mandriá cu faptele Romániloru, alu caroru nume lu aseundeá.

Conducutorii in totu lungulu drumu nu incéta de a fi dusimani, nederepti, insultatori chiaru. Síncai i oserba mereu, candu glumindu si luandu-i in risu, candu inde-reptandu-i si chiamandu i la ordine. Acést'a o face adese cu Bizantinii, mai adese cu Polonii, si mai alesu cu Ungurii si Nemtii. Éra candu neadeverulu si nedereptatea trece tóta mesur'a, S. se indigné dia si elu, si pierdiendu câte odata rabdarea, desí singuru in mediuloculu atátoru inimici, nu se indoiesce a adresá acestoru martori necorigibili câte una apostrofa homeriana: „Rusinea ve mance obradiulu.“ Multu are de lucru cu „pré vestitulu“ Engel, contempuranulu si cunoscutulu seu; inderépta tóte erorile lui comise cu voia si fóra voia; spune, cumu se lingusiesce Unguriloru, lucru care nu se cuvne istoriciloru; se mira, cá spune si elu câte odata adeverulu, si causele retacentieloru lui inea nu le lasa in tacere.²⁾

Síncai si propusese a fi unu simplu cronicariu, dara in realtate elu e unu adeveratu istórecu pragmatecu si critecu. Quinet, asemenandu pre S. cu Muratori, nu póte admirá de ajunsu intr' insulu maturetatea criticeii, spirítulu de regula, metodu si investigatiune paciente, discernementulu amirabile in lucrurile mari cá si in cele mice, artea de a pune ordine si de a aduce lumina in caosulu celu mai incalcitu, ce a fostu vre-odata. Metodulu lui S. de a produce documente, diplome, tractate, de a lasá pre neamici se vorbésca insi-si, de a aduná dein tóte pártile tóte elementele de certitudine, si a lasá apoi pre lectoriu se judece: acestu metodu — dice Quinet — asié dia pre S. in rangulu creatoriloru marei scóle istorice dein secl. XIX. Elu a isbutitu a face pentru Romani'a ce'a ce a facutu Muratori pentru Itali'a, Benedictinii pentru Franci'a, ce'a ce lipsesce ésta-di inea mai multoru natiuni orgolióse de trecutul si venitoriulu lor.³⁾

Pana la S. lumea se intrebá cu mirare dein candu in candu, ce si de unde e acésta ginte trunchiata si totusi mândra, desfacuta, dar' de aceasi limba si de acelesi datine, asiediata cá una sentinela la marginile Europei pe unu teritoriu intinsu cá acel'a alu Italiei? Si nimene, nece chiaru Romani, nu scieá dá respunsu. In mediuloculu intunerecului, in care ne aflámu cu totii, éca vene acestu omu straordinariu, omu provedentiale. Prein elu se scie

acumu, cá dein câte colonie asiediase vreodata Románii, nece un'a nu se póte asemená cu marea colonia adusa de Traianu in Daci'a, adusa cu scopu, de a fundá aice, la estre-metatea lumei románe, una adeverata nóua Italia in faci'a lumei barbare, unu muru potente contra invasiuniloru de la nordu, spre a aperá civilizatiunea lat. contr'a barbariei amenitiátorie. Éca marea misiune a Daciei lui Traianu!

Nimene mai multu, decátu S. nu erá incredintiatu, cá misiunea poporului d.-rom. in cursu de atáte secle nu se scaimbasesc pana adi. Convinsu, cá ésta-di, cá si oduna-óra, totu noi suntemu poporulu celu mai insemnatu in orientele Europei; mai insemnatu prein originea, numerulu, cultur'a, pusetiunea nóstra; cá noi representámu si adi in aceste margini ale Europei eivilisate cultur'a occidentale, cultur'a latina: elu nu se indoia unu singuru minutu, cá nu va trece multu, si Europa lat. se va petrunde si din-s'a de necesitate urgente, de a reinvia si sustiené cu taria, in interesea cea mai mare a latinismului si a civilizatiunei, coloni'a lui Traianu dein Daci'a. Coprinsu si impinsu de asemeni idee, elu nu se ocupá tóta viati'a, decátu cu a desgropá si aduná dein tóte pártile lumei elementele istoriei d.-romane. In fine, dupa mai bine de 34 ani de ostenéla, „post tot discrimina rerum,“ S. potú eschiamá: „Tantae molis erat Romanam condere gentem!“

Asiá A. P. Ilarianu despre ideele politice-natiunali, literarie si istorice ale nemoritoriului istoricu rom.

Acéstea H., precumu si mai susu aieptaramu, nevendu au mai credibile nepotendu-le refutá, se multiamesce facia cu ele a aruncá unu singuru tromfu, oserbandu, cá nu scie de ce se se mire mai multu, de una atare istoria fabricata si intienata, au de celi ce o glorifeca? Éra noi la róndule nostru inea ne mirámu, si asiá credemu cá cu mai multu dreptu, de eruditulu altcumu P. Hunfalvy, cáce cu cunoscientiele sale romanesci — precum aretaramu si cu ajutorulu celui Atotpotente in cártile urmátorie vomu mai aretá — fórté fórté modeste si defectuóse se incumetá a atacá, de se póte, chiaru temeliele istoriei, originei, limbei, esistentiei natiunali a poporului rom. Ce se facemu dara, daca una atare nepotentiósa incumetare chiaru si facia de unu septagenariu ne revóca in memoria dis'a poetului anticu: „Magna pétis, Phaëton!“

Dá — cá se inchiáiámu cu unu ilustra scriptoriu alu nostru¹⁾ — „noi cu elementulu nostru rom., cu limb'a rom., cu istori'a nóstra, suntemu una enigma nesplicabile inaintea mintei lor (a academicului mag. H. si altoru consoci). Nu cá dóra dinsii nu aru poté se o esplice; atáta ignorántia nu voimu, nu potemu presupune; ci pentru cá nu voru se admíta esplicatiune naturale, care decure dein studiulu faptelor, alu documentelor si alu limbei; pentru cá esplicatiunea nu decure dupa cumu aru dori anim'a lor.“

Dr. Gregoriu Silási.

¹⁾ Acolosi, aa. 587. 1015. Cfr. P. Maioru Ist. pentru inceput. Rom., ed. 2. pag. 187, despre »serbli« lui Cost. Porfirogenitulu.

²⁾ Acolosi, aa. 1503. 1529. 1494. 1683. scl.

³⁾ Edg. Quinet Oeuvres complètes, Paris 1857; art. Les Roumains.

¹⁾ Cipariu Archivu pentru filolog. si ist., pag. 162;

IDEI SI PRINCIPIA.

Amu cetitu intr'o scrisóre a unui parente catra fiulu seu acestu consiliu, care nu trebue uitatu: Fii onestu si sirguitoriu, — onestu cá se remái liberu, sirguitoriu cá se isbutesci.

Oscar Comettant.

Critic'a este o pila, care netediesce ce'a ce musica.

Legouvé.

Marea aureola nu stralucesce decâtu pe fruntea mortiloru.

Philardète Chasles.

Geniulu se asémene cu pârghi'a care tiparesce icón'a imperatésca pe bucati de arama cá si pe bucati de auru.

Victoru Hugo.

A sci se tacemu e mai greu si mai folositoriu decâtu a sci se vorbimu.

A. Fée.

Nu suntu resbele, nu-i tiranfa.

Nu-i mai greu lantiulu neci de-o sclavia,

Cum e desfráulu pentr'anu poporu.

T. V.

Prenumerantii „Amicului Familiei.“

Domnulu *Joanu Popasu* Episcopulu Caransebesiului — solvindu preste pretiulu de prenumeratiune, — Dlu *Absolonu Todea* in Budapesta, Dómn'a *Mari'a Criste* n. Centea in Clusiu, Dlu *Josifu Rusu* telegrafistu in Clusiu, Dlu *Georgiu Görög* serginte in Clusiu, Dlu *Dumitru Frudniu* serginte in Clusiu, Dlu *Laurentiu Rusu* serginte in Clusiu, Dlu *Albinu Siutta* serginte in Clusiu, Dlu *Liviu Jancu* preotu in Baia de crisiu, Domnisor'a *Otili'a Adamoviciu* in B. de crisiu, Dlu *Demetriu Jancu* in Ruda-bai'a, Dlu *Lazaru Comsi'a* in Baia de crisiu, Dlu *Georgiu Padureanu* in Baia de crisiu, Dlu *Joanu Burdanu* teologu in Aradu, Dlu *Nicolau Philimonu* advocatu in Aradu, Dr'a *Julianna Florescu* in Aradu, Dr'a *Anna Jorgoviciu* in Aradu, Du'a *Emili'a Popescu* in Nadabu, Du'a *Flórea Albiciu* in Nadabu, Dr'a *Constanti'a Tallosiu* in Josasielu, Dlu *Georgiu Nandra* adj. pretor. in Ilea muresiana, Dlu *Georgiu Susmanu* in Dobra, Dlu *Josifu Criste* in Dobra, Dlu *Josifu Petroviciu* in Dobra, Dr'a *Julianna Nandra* in Dobra, Dlu *Jaonnu Sindea* in Roseaniu, Dlu *Nicolae Gostaie* in Lapusnicu, Dlu *Alecsandru Nemesiu* pantof. in Clusiu, *Nicolae Pescariu* pantofariu in Clusiu. — Voru urmá.

Deslegarea Gaciturei de siacu din nr. 3.

L E L E A.

Copilitia mándra lele

Nu-ti mai pase de bârfele;

Banu-i drumulu de pornitu,

Larga-i lumea de traitu.

De-a fi reu ori de-a fi bene

Draga voiu tiené cu tene,

Ne-beutu si ne-máncatu,

De guriti'a t'a 'mbetatu.

Si de ni-oru stá tóte 'n cale

Amu unu hangiaru ici la siale,

Tiéra larga prin potici

Si treidieci de soci voinici!

Vasiliu R. Buticescu.

Proprietaru, Editoru si Redactoru respundietoriu: **Nicolae F. Negrutiu.**

Imprimari'a lui Joanu Stein in Clusiu.

Bene o-au deslegatu: Domnele si Domnisor'ele Laur'a Silvi'a Sohere'a, Emil'a Popu n. Marcusiu, Idoni'a Damsi'a, Livi'a Pinte'a, Mari'a Popu, Valeri'a Popu, Ludovic'a Huza, Eugeni'a Bercianu, Sabin'a E. Boeriu, si Domni: Dem. J. Popilianu, Augustinu Vicasiu-Mertinaru, Mironu Dascalu, Josifu Novacu, Joanu Popu Reteganulu, Vasiliu Olteanu, Silvestru Moldovanu, Teodoru Demianu.

In urm'a sortirei executate in 20 septembrie 2 oct. premiulu escrisu l'a dobânditu: Domnisor'a Ludovic'a Huza din Gherla.

LIBRARI'A LUI J. STEIN IN CLUSIU

are in depositu urmatoriale scrieri romane:

Amoru si dincolo de mormentu. Novela de Ponson du Terrail, traducere de N. F. Negrutiu. Pretiulu e 30 cr. v. a.

Colecta de Recepte din economia, industria, comerciu si chemia pentru economi, industriasi, meseriasi si comercianti de *Gr. T. Miculescu*. Editoru N. F. Negrutiu. Cuprinde 453 recepte. Pretiulu e 50 cr. v. a.

Gramatec'a limbei magiare pentru clasile gimnasiali inferiori, precum si pentru privati de *Octaviu Baritiu*. Editiunea III. Pretiula e 1 fl. v. a.

Dictionariu ungurescu-romanescu compusu de *Georgie Baritiu*. Pretiulu e 3 fl. 20 cr. v. a.

Dictionariu portativu magiaru-romanu pentru scole si privati de *Octaviu Baritiu*. Pretiulu e 1 fl. v. a.

Politic'a conducatoriloru natiunei romane din Transylvani'a in cei din urma cinci ani scrisa de unu Romanu. Pretiulu e 25 cr. v. a.

Szölösi Johann Sprachlehre um nach Ollendorfs Methode mittelst Selbstunterricht in der kürzert möglichen Zeit französisch, deutsch, englisch, italienisch, russisch, spanisch, ungarisch, wallachisch, und türkisch gelegig sprechen und verstehen zu lernen mit Gesprächen des gesellschaflichen Umganges, Redensarten und Wocubularen in allen neuen Sprachen. Pretiulu e 3 fl. v. a.

Mai departe procuréza, in tempulu celu mai seurtu, veri-ce scrieri romane, franceze, italiene, spaniole, magiare, germane, anglese etc.

Pre langa ace'a, fiindu in relatiune continua cu editorii de opuri musicalia, tiene la dispositiunea publiculu unu asortimentu bogatu de cele mai efine producte musicalia ale celoru mai celebri artisti compositoru, atatu pentru forte-piano catu si pentru totu soiulu de instruminte musicalu; cu deosebire se afla reprezentata in depositulu densulu productele muziceei de salonu, romana, magiara si germana, indigene si streine.

Nu se pote recomandá in de ajunsu inbitoriloru de art'a musicala editiunile musicalia efine intitulate „Edition Peters“ „Volksausgabe, Breitkof et Härtel.“

Profesorii de cantulu artisticu si de musica voru face bene a se adresa la depositulu densulu in care se afla unu bogatu asortimentu de note si chiar' scole musicalia intregi bene arangiate si ordinate.

Atatu scrierile literarie catu si opurile musicalia, la cerere espressa, se comunica pentru a le vedé si a-si alege din trénele pe celea convenabile, retramiendu pre celé alalte.

Catalogele de totu soiulu se trimitu gratis si francate veri-cui.

POSTA REDACTIUNEI.

— Abonantii nostri voru lucrá chiar' in interesulu Dloru s'ale, déca voru latí acésta foia printre cunoscintiele Dloru, pentru ca remanéndu numerulu abonantiloru celu de pána acum'a, nu vomu poté dá totu nrulu cate din 1² cola, ci vomu cantá a dá alternative candu 1, candu 1² cola, amesuratu anunghiulu nostru de prenumeratiune.

— G. T. In epistola privata.

— E. H. Esti de vrésta 'naintata

Si te-ai maritata indata?!

— E bene: Je optu pungi, dar' cáta de late

Implele cu galbeni tóte,

Mai pucinu de cátu o mia

Cáte-o punga se nu tia;

Si de-ai fi chiar' cea mai prósta

In corundu vei fi nevésta,

Si de-ai fi chiar' cea mai sluta,

Dieu, barbati gasesci o suta.